

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Підгорна Тетяна Віталіївна

УДК 811.111'255.4 '276.2:791 =111

**Проблема передачі сленгізмів у дубльованому перекладі
американського серіалу «Пуститися Берега»**

035- Філологія
035.04 Германські мови та
літератури (переклад включно) - англійська

Автореферат
кваліфікаційної роботи на здобуття
ступеня магістра філології

Миколаїв – 2021

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Науковий керівник: кандидат історичних наук, ст. викладач
Кравцова Олена Анатоліївна,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Захист відбудеться “22” лютого 2021 р. о “9” годині на засіданні атестаційної комісії Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

За останню чверть століття лінгвісти відійшли від вивчення писемної мови, аби дослідити і проаналізувати живу природну мову. І, звичайно, одним із її ключових елементів є ненормативна лексика. Довгий час дослідники виявляють особливий інтерес до різних видів ненормативної лексики, особливо до такого специфічного, як сленгізми. І це зрозуміло, тому що сленгізми привертають до себе увагу своєю виразністю і метафоричністю.

Не існує однозначного ставлення до питання, що стосується перекладу сленгізмів в різних мовних ситуаціях. Все це зумовило необхідність комплексного вивчення перекладу сленгізмів на матеріалі кількох мов, зокрема англійської та української, що сприяє підвищенню мовної компетенції перекладачів, розвитку культури мовлення та почуття комунікативної доцільності вживання мовних засобів у різних сферах спілкування. Цим і визначається **актуальність** нашого дослідження.

Наукова новизна. У роботі вперше здійснено систематичний аналіз одиниць, що відносяться до сленгу, на матеріалі серіалу «Пуститися берега», дана їх класифікація, простежено особливості їх відтворення в українському закадровому перекладі студії «Так Треба Продакшн», відзначені випадки розбіжності варіантів перекладу з оригіналом і дана оцінка тих чи інших варіантів з точки зору перекладацької адекватності.

Мета дослідження полягає у виявленні найбільш вдалих способів перекладу для відтворення сленгізмів.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Ознайомитися з поняттям «сленгізм», та його особливостями формування;
2. розглянути класифікації сленгізмів та їх функції;
3. дослідити способи перекладу сленгізмів, що пропонуються різними дослідниками
4. окреслити особливості перекладу аудіовізуального контенту

5. проаналізувати способи перекладу сленгізмів в серіалі «Пуститися берега» та виконати порівняльний аналіз оригіналу та українського закадрового перекладу; визначити, чи існують стратегії для відтворення таких сленгізмів;
6. розробити висновки та рекомендації, щодо опрацювання елементів сленгу при перекладі англomовних аудіовізуальних творів.

У відповідності з метою і завданнями дослідження, основними **методами** дослідження в даній роботі є: метод теоретичного аналізу, метод суцільної вибірки, метод порівняльного аналізу, статистичний метод, описовий метод.

Матеріалом дослідження є 62 епізоди серіалу «Пуститися берега» та їх переклад на українську мову, виконаний студією «Так Треба Продакшн».

Об'єктом дослідження є сленгізми, використані в серіалі «Пуститися берега» та їх відповідники при перекладі.

Предметом дослідження є способи перекладу, що використовуються для передачі англomовних сленгізмів на українську мову.

Теоретична цінність роботи полягає в комплексному розгляді способів перекладу при відтворенні сленгізмів та ненормативної лексики в аудіовізуальному контенті.

Практична значимість дослідження полягає у використанні результатів дослідження дипломної роботи в практичній діяльності перекладачів, що спеціалізуються на аудіовізуальному перекладі. А також дані, які були отримані у ході аналізу конкретного мовного матеріалу, роблять внесок в теорію і практику перекладу.

Апробація дослідження. Основні положення дослідження були представлені на XXIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання».

Публікації. Основні результати дослідження висвітлені у статті “The Problem of Slang in the Dubbed Translation of American TV Series “Breaking Bad” надрукованій у молодіжному науковому журналі «Студентські наукові студії», випуск 39 (83), 2020.

Цілі і завдання дослідження визначають обсяг і **структуру** дипломної роботи. Робота складається зі вступу, теоретичної та практичної частин, висновків, списку використаної літератури та додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **Вступі** подано загальну характеристику досліджуваної теми, обґрунтовано актуальність кваліфікаційної роботи, сформовано мету, завдання досліджень, визначено об'єкт, предмет та матеріал дослідження, вказана наукова новизна та практична цінність роботи, подано інформацію про структуру та обсяг роботи.

Перший розділ дослідження **«Теоретичні основи перекладу та перекладу аудіовізуальної продукції»** складається з чотирьох підрозділів. У **підрозділі 1.1 «Поняття сленгу та особливості його утворення»** було розглянуто різні визначення поняття сленгізму та визначено його характерні риси. Встановлено, що сленгізми частіше притаманні розмовному стилю мовлення, є емоційно забарвленими, загальнозрозумілими для певної групи людей та змінюються протягом нетривалого проміжку часу. Серед основних способів утворення виявлено афіксацію, запозичення, скорочення, абрєвіацію та акронімію, словоскладання, редуплікацію, метафоризацію та римування. Встановлено, що способи утворення сленгової лексики є подібними до звичайних способів словотворення, при цьому, визначено, що для формування сленгізмів набагато частіше використовуються метафори, яскраві образи, слова можуть сильно спотворюватися фонетично, а також абрєвіатури.

У **підрозділі 1.2 «Класифікації сленгової лексики та її функції»** розглянуто найбільш поширені класифікації сленгізмів та встановлено їх мовні функції. Під час дослідження встановлено, що поділ сленгізмів на класифікації має умовний характер, оскільки кожна з класифікацій базується на різних засадах. За стилістичними ознаками сленгізми поділяють на звичайні (нейтральні) та згрубілі (нецензурна лексика). Важливим чинником у творенні сленгових лексем є спорідненість інтересів осіб, які формують різновид цього ненормативного утворення, тому виокремлюється загальний сленг

(загальнозрозумілий, незалежно від соціального та професійного статусу), та спеціальний сленг, наприклад: молодіжний сленг, тюремний лексикон, професіоналізми, комп'ютерний сленг та ін. Також було встановлено, що сленгізми виконують наступні функції у мовленні: комунікативну, когнітивну, світоглядну, експресивну, номінативну, ідентифікаційну (сигнальну), езотеричну (криптофункцію, або конспіративну), та творчу.

У підрозділі 1.3 «Способи перекладу сленгу» розглянуто прийоми та способи, за допомогою яких відбувається відтворення сленгізмів іншою мовою. Найчастіше в перекладознавстві зустрічаються непрямі способи перекладу (перекладацькі трансформації), запропоновані Л. С. Бархударовим. Серед них наводяться наступні: перестановка, заміна граматична (додавання, пропуск, переміщення) та лексична (конкретизація, генералізація, заміна наслідку причиною, компенсація, описовий та антонімічний переклад). Встановлено, що такі трансформації є доцільними при перекладі безеквівалентних сленгізмів. У разі, коли у мові перекладу існує відповідник сленгізму, використовуються способи перекладу, запропоновані І. С. Биков, а саме: еквівалент та аналог. Зазначається, що у разі відсутності усталених мовних відповідників головним завданням перекладача має бути збереження емоційного забарвлення та виконання лексично точного, адекватного перекладу сленгізму, тому вибір правильного способу перекладу є надзвичайно важливим.

У підрозділі 1.4 «Фіксація живого мовлення в аудіовізуальному перекладі» розглянуто різновиди аудіовізуального перекладу та їх особливості. Найпоширенішими вважаються класифікації, запропоновані І. Гамб'є та Ф. Шомом, тому було вирішено розглянути саме їх. Зазначаються такі типи перекладу, як: дубльований, субтитрування, закадровий, усний, синхронний, вільний коментар, дикторський текст, мультимедійний переклад, а також субтитри для людей з вадами слуху та аудіоопис для людей з вадами зору. Було встановлено, що на даний момент, вітчизняне перекладознавство має більше питань до аудіовізуального перекладу, аніж відповідей. Однак цей

факт відкриває широкі перспективи як для початківців, так і для досвідчених дослідників, які займаються аудіовізуальним перекладом і бажають зробити свій внесок у розвиток світової практики вивчення цього явища.

Другий розділ дослідження **«Проблеми перекладу сленгізмів у телесеріалі «Пуститися берега»»** складається з двох підрозділів. **У підрозділі 2.1 «Сфери вживання сленгізму у кінотексті»** було виокремлено наступні сфери вживання сленгізмів: загальноновживаний сленг, ненормативна лексика, професійний сленг (поліція) та сленг, пов'язаний з наркотиками. В залежності від їх категорії, англійські сленгізми та їхні українські відповідники було проаналізовано на лексичному та стилістичному рівні, а також було розглянуто ступінь збереження їх емоційно-експресивного забарвлення. Встановлено, що у переважній кількості, сленгізми відтворенні українською мовою належали до того самого виду сленгу, що й оригінал.

У **пункті 2.1.1 «Загальноновживаний сленг»** розглянуто сленгізми загального вжитку, які використовувалися героями серіалу незалежно від їхньої професії, соціальної приналежності та вікового цензу. Встановлено, що дана категорія сленгізмів вживалася в серіалі найчастіше (58% із всіх розглянутих). У всіх випадках перекладачу вдавалося зберегти лексичне значення сленгізмів, однак, при цьому перекладені сленгізми часто втрачали своє емоційне забарвлення і спотворювали мовлення персонажів.

У **пункті 2.1.2 «Нецензурна лексика»** досліджено лексику, що зачасту є вербальним виразником агресії, приниження, та загрози певній людині чи групі людей. Вживання нецензурної лексики в серіалі також було частим явищем (21% із всіх розглянутих). Виявилось, що найбільшою проблемою при перекладі такої лексики збереження рівня експресії. Цю проблему перекладачу не завжди вдавалося вирішити, оскільки показ першого сезону серіалу на телебаченні відбувався у прайм-тайм. Це призвело до проблеми цензури на телебаченні та використанні евфемізмів для відтворення нецензурної лексики. Проте, інші сезони транслювалися у нічний час і тому,

переклад таких сленгізмів вже зберігав оригінальне експресивне забарвлення і лексичне значення.

У пункті 2.1.3 *«Професійний сленг»* було розглянуто сленгізми, які використовували у своєму мовленні працівники Відділу боротьби з наркотиками. У цьому випадку, сленгізми часто були пов'язані з термінами, що означали вбивство, викриття злочинців та незаконні дії останніх. Частота використання такої категорії сленгізмів була невисокою, лише 9%. У більшості випадків перекладачу вдалося знайти правильний відповідник в українській мові, при цьому зберігши особливості мовлення поліцейських.

У пункті 2.1.4 *«Сленг, пов'язаний з наркотиками»* було зазначено, що такі сленгізми відрізняються від усіх попередньо розглянутих груп, так як лексика людей, що вживають та розповсюджують наркотики, є дуже специфічною та відомою дуже вузькому колу людей, які безпосередньо пов'язані з цим світом. В українській мові також існує така категорія сленгізмів, але перекладач здебільшого використовував слова, які були б зрозумілими для широкої глядацької аудиторії. До даної категорії сленгізмів належать 12% із всіх розглянутих. Для їх відтворення частим був аналоговий переклад та генералізація.

У підрозділі 2.2 *«Стратегії перекладу сленгізмів студією “Так Треба Продакшн”»* було проаналізовано способи перекладу, якими користувався перекладач студії та обґрунтовано доцільність та правильність їх використання. Варто зазначити, що для серіалу *«Пуститися берега»* було обрано такий його вид, як закадровий переклад, про це свідчить одночасна трансляція оригінальної звукової доріжки та доріжки з перекладом. При цьому виді перекладу перекладачу довелося звертати увагу не тільки на текст та репліки персонажів, а й на умови, в яких вони перебувають, звуки, характери цих персонажів та інші фактори. При передачі сленгізмів, які не мають еквівалентів у мові перекладу, дослідники та перекладачі найчастіше спираються на трансформації, запропоновані Л. С. Бархударовим. У разі ж, коли відповідники існують, доцільно скористатися еквівалентним або

аналоговим перекладом, як пропонує І. С. Бик. Аналіз показав, що саме на таких способах передачі сленгізмів зупинився перекладач студії «Так Треба Продакшн».

У пункті 2.2.1 «Аналоговий переклад» було розглянуто випадки, коли перекладач підбирав правильний синонім із декількох можливих. Варто зазначити, що у такому разі, вибір правильного відповідника при перекладі визначається контекстом. Даний спосіб перекладу використовувався у 32% випадків (34 одиниць зі 107). Завдяки йому, перекладачу вдавалося зберегти не лише лексичне значення сленгізмів, але й їх емоційне забарвлення.

У пункті 2.2.2 «Еквівалентний переклад» розглядалися постійні рівнозначні відповідники англійських сленгізмів в українській мові, значення яких, в абсолютній більшості випадків, не залежали від контексту. Еквівалентами перекладалися лише 7% сленгізмів (8 одиниць зі 107), що вказує на відсутність спорідненості англійської та української мов.

У пункті 2.2.3 «Описовий переклад» було розглянуто такий прийом відтворення сленгізмів, коли у словниковому складі мови, якою робиться переклад немає ні еквівалента, ні аналогів, які б відповідали значенню слова чи словосполучення оригіналу. Виявлено, що найчастіше описово перекладаються ті слова, котрі позначають поняття або явища, що відсутні в мові перекладу, і тому, не мають спеціальних слів для їх позначення. Даний спосіб було використано перекладачем лише для відтворення 2 сленгізмів, оскільки в українській мові були відсутні такі аббревіатури.

У пункті 2.2.4 «Лексичні заміни», розглядалися такі перекладацькі прийоми, як конкретизація, генералізація, компенсація, антонімізація, евфемістичний переклад, та ін. Дані прийоми використовувались найчастіше – у 47% випадків відтворення сленгізмів на українську мову (51 одиниця зі 107). Виявилось, що дані прийоми допомагають перекладати сленгізми, що не мають еквівалентів у мові перекладу. При цьому, перекладачу вдавалося зберегти мовлення персонажів, а саме, експресивність сленгізмів, які вони вживали.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було дане визначення терміну «сленгізм», виявлені його особливості та властивості. Також були досліджені функції та класифікації цих мовних одиниць, і особливості їх перекладу на українську мову.

Разом з тим, було проаналізовано способи перекладу сленгізмів в серіалі «Пуститися берега» і виконано порівняльний аналіз оригіналу і українського закадрового перекладу, виконаного студією «Так Треба Продакшн» для виявлення можливих стратегій перекладу сленгізмів.

Існує безліч точок зору, що стосуються перекладу сленгу. І, було з'ясовано, що найбільш складним і мало вивченим, в контексті теорії перекладу, пластом лексики англійської мови є стилістичний пласт зниженої лексики, загалом, і зокрема сленгізми. Це пояснюється неоднорідністю та багатогранністю самого зниженого реєстру, а також відсутністю традиції літературного перекладу зниженої лексики в українській перекладацькій практиці.

В результаті проведеного дослідження були перераховані і детально розглянуті найчастіше вживані способи, що застосовуються при перекладі сленгізмів. Однак, внаслідок різноманітності цих мовних явищ і їх індивідуальних особливостей, прийоми передачі сленгу при перекладі можуть видозмінюватися і контактувати один з одним.

У теоретичній частині роботи було розглянуто основні способи передачі сленгізмів, а також їх можливі класифікації (одиниці, позначені етнічною дискримінацією; тюремна лексика; лексика, що позначає назви грошових одиниць; наркотики та спиртні напої; сленгізми, що характеризують людину; лексика, що позначає працівників поліції або сфер тісно з нею пов'язаних; сленгізми, що не увійшли до вищезазначених груп).

Для того, щоб провести аналіз особливостей перекладу сленгізмів у серіалі «Пуститися берега» було сформовано класифікацію сленгових

одиниць за сферами вживання, що функціонують в даному аудіовізуальному творі. Сформована класифікація базується на класифікаціях, запропонованих І. В. Арнольд та Т. Є. Захарченком. Серед них були наступні: загальноживаний сленг, нецензурна лексика, професійний сленг та сленг, пов'язаний з наркотиками. Найбільш частими були загальноживаний сленг (58%) та нецензурна лексика (21%). Також часто вживаним були сленгізми, пов'язані з наркотиками (12%), та декілька випадків, коли використовувався професійний сленг (9%).

У цьому дослідженні методом суцільної вибірки було відібрано і проаналізовано 110 прикладів вживання американського сленгу в телесеріалі «Пуститися берега». За результатами порівняльного аналізу було з'ясовано, що в більшості випадків найбільш часто застосовувалися такі методи як: підбір аналогів (32%) та лексичні заміни (47%).

З отриманих результатів можна зробити висновок, що сленгізм як невід'ємна частина шару зниженої лексики характеризується високою експресією, прагматичністю, смисловим навантаженням. Перекладач повинен враховувати безліч ситуаційних чинників, що мотивують вживання того чи іншого виразу. Ми виявили, що передача сленгізмів на українську мову відбувається виходячи з ситуативного чинника, а не приналежності до того чи іншого жанрового регістру. Межі досить розмиті, тому перекладач не тільки може вдаватися до трансформацій слова з одного регістра в інший, але і переводити одну і ту ж одиницю абсолютно різними способами, що обумовлюється багатогранністю цього лексичного пласту.

Матеріали даної кваліфікаційної роботи можуть бути використані в практичній діяльності перекладачів, що спеціалізуються на перекладі ненормативної лексики та аудіовізуального контенту. А також дані, які були отримані в ході аналізу конкретного мовного матеріалу, вносять внесок в теорію і практику перекладу.

АНОТАЦІЯ

Підгорна Т. В. Проблема передачі сленгізмів у дубльованому перекладі американського серіалу «Пуститися Берега». – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра філології за спеціальністю 035-Філологія 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно) - англійська. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2021.

У кваліфікаційній роботі визначено найефективніші способи відтворення сленгізмів на українську мову. В першому розділі визначено поняття сленгізму, його різновиди, виокремлено особливості його формування та перекладу. Також описано особливості перекладу аудіовізуальної продукції та пояснено різницю між її видами.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було сформовано класифікацію сленгових одиниць за сферами вживання, які функціонують в даному аудіовізуальному творі, на основі класифікацій, запропонованих І. В. Арнольд та Т. Є. Захарченком, для того, щоб виконати аналіз особливостей перекладу сленгізмів у серіалі «Пуститися берега». Серед них було виокремлено наступні: загальноживаний сленг, нецензурна лексика, професійний сленг та сленг, пов'язаний з наркотиками.. Також було проаналізовано способи перекладу сленгізмів в серіалі «Пуститися берега» і виконано порівняльний аналіз оригіналу і українського закадрового перекладу, виконаного студією «Так Треба Продакшн» для виявлення можливих стратегій перекладу сленгізмів.

Було виявлено, що не існує повної залежності між видом сленгізму та способом перекладу, що використовується для його відтворення. Лише у випадку з нецензурною лексикою перекладач, у більшості випадків, використовує евфемістичний переклад через цензуру на телебаченні, де транслювався даний серіал. Для передачі сленгізмів, пов'язаних з наркотиками частим виявився аналоговий переклад та генералізація.

За результатами порівняльного аналізу ми дійшли висновку, що в більшості випадків найбільш часто застосовувалися такі методи як: підбір аналогів та евфемістичний переклад. Встановлено, що при перекладі сленгу слід звертати увагу на ситуативний фактор, вікові, соціальні та індивідуальні особливості героїв. Головне завдання полягає в пошуку семантично і стилістично рівноцінно прийнятних одиниць в оригіналі зі спрямованістю на ту аудиторію, на яку розрахований сам текст. Тому особливо важливим є знання самих сленгових лексем, їх значень в іншій мові, так само, як і їх семантичних і стилістичних особливостей, стилю та образної системи перекладного тексту в цілому.

Ключові слова: переклад сленгу; еквівалентність; лексична заміна; Пуститися берега; емоційно забарвлена лексика.

SUMMARY

Tetiana Pidhorna. The problem of slang translation in the dubbed version of American TV series "Breaking Bad". – Manuscript.

The thesis for the Master's Degree in Philology, specialty 035 – Philology 035.04 – Germanic languages and literature (translation included) - English. – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2021.

The research paper is the first systematic study of the types of slang in the series "Breaking Bad" and their rendering into Ukrainian by the dubbing company Tak Treba Prodakshn. Having analysed the slang found in the series, the most used and the most effective translation methods have been identified in this research paper.

In this course work, the definition of the term "slang" is given, its features and qualities have been revealed. The functions and classifications of these linguistic units and the peculiarities of their translation into Ukrainian have also been studied. At the same time, the methods of slang translation in the series Breaking Bad have been analyzed and a comparative analysis of the original and Ukrainian voice-over translation made by Tak Treba Produkshn Company have been carried out.

In the theoretical part of the work, the main ways of slang transmission have been considered: analog, equivalent, and lexical replacement (descriptive

translation, concretization, generalization, compensation, euphemistic translation, antonymic translation), as well as the classification of slang (units marked by ethnic discrimination; prison vocabulary; vocabulary denoting the names of monetary units; drugs and alcohol; slang characterizing a person; vocabulary denoting police officers or areas closely related to it; slang that are not included in the above-mentioned groups).

In the course of the study, 106 examples of the use of American slang in the television series “Breaking Bad” have been selected and analyzed using a continuous sample method. Based on the results of the comparative analysis, it has been concluded that in most cases analog and euphemistic translations were used for slang transmission.

The result of the study showed that different methods can be used in the transmission of slang. Of course, when choosing a method of translation plays an important role not only the idea of the author of the text, but also the point of view of the author of the translation. The translator chooses a particular method, relying on his / her translation instinct, based on the knowledge and experience gained in the process of work, so the final word, regardless of theoretical research, in most cases remains with the translator.

Key words: Slang translation; equivalence; lexical replacement; Breaking Bad; emotionally charged element.